

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2002-2003

3 oktober 2002

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GELIJKE KANSEN

Vraag om uitleg van mevrouw Trees Merckx-Van Goey tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over de opvang- en zorgtekorten voor personen met een mentale handicap

Vraag om uitleg van de heer Koen Helsen tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over de wachtlijsten in de gehandicaptenzorg

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over de problematiek van verlieslatende beschutte werkplaatsen

Vraag om uitleg van de heer Eloi Glorieux tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over initiatieven om kindsoldaten uit krijgsmachten en milities te weren

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen

Donderdag 3 oktober 2002

VOORZITTER : Mevrouw Patricia Ceysens

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.10 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Trees Merckx-Van Goey tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over de opvang- en zorgtekorten voor personen met een mentale handicap

Vraag om uitleg van de heer Koen Helsen tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over de wachtlijsten in de gehandicaptenzorg

De voorzitter : Aan de orde zijn de samengevoegde vragen om uitleg van mevrouw Merckx tot mevrouw Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over de opvang- en zorgtekorten voor personen met een mentale handicap en van de heer Helsen tot mevrouw Vogels, over de wachtlijsten in de gehandicaptenzorg.

Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik heb deze vraag begin september ingediend, niet alleen omdat de kranten er vol van stonden. De uitlatingen in de pers zijn wel dikwijls een aanleiding om een vraag te stellen. Ik denk aan titels als 'Ik heb alles moeten opgeven voor Joke', 'Geen enkele school wil kleine Marco', 'Men wil dat ik Leentje wegdoe' of 'Geen plaats voor opvang geesteszieke'.

De concrete aanleiding voor deze vraag was het voorval in Schaarbeek op 30 augustus 2002. Een vrouw probeerde haar autistische zoon te vergiften. De alleenstaande moeder was de wanhoop nabij omdat er voor haar zoon nergens plaats was

in een gespecialiseerde instelling. Na een eindeloze en vruchteloze zoektocht zag ze de situatie zo somber in dat ze besloot een einde te maken aan haar leven en dat van haar zoon. Gelukkig heeft de vrouw haar fout tijdig ingezien en de hulp van een dokter ingeroepen. De jongen is ongedeerd. De vrouw verblijft nu in de gevangenis. Ze is zelfs van plan om er als vorm van protest te blijven tot er voor haar zoon een plaats wordt gevonden.

Het opvangtekort voor deze personen met een mentale handicap is een schrijnende situatie. Niet alleen Brussel, ook Vlaanderen kampt met een tekort. Er is een nijpend tekort aan plaatsen voor begeleid wonen en aan plaatsen in de BuSO-scholen. De wachtlijsten zijn lang. Ouders moeten vaak lang op voorhand op zoek gaan naar een geschikte opvangplaats. Het maakt het feit dat men een kind met een handicap heeft nog zwaarder om dragen.

Dat blijkt ook uit de getuigenis van een moeder : haar twaalfjarige, gehandicapte zoon kreeg bij het begin van het schooljaar te horen dat er geen plaats meer was voor hem in de school. In september een nieuwe school vinden is echter niet gemakkelijk. Het plaatsen van een kind in een instelling is op zich al een zware beslissing. Bovendien worden ouders met een hoop praktische problemen geconfronteerd. Plaatsing verloopt niet van een leien dakje en meestal is er geen plaats. Bovendien moet het kind aan een ellenlange waslijst voorwaarden voldoen om te worden toegelaten.

Leven met een mentaal gehandicapt kind is niet alleen voor de ouders, maar ook voor de andere leden van het gezin erg moeilijk. Het gezinsleven raakt snel ontregeld, zeker als het kind agressief is. De problematiek van autistische kinderen is in deze commissie al meermaals aan bod gekomen. De relaties in het gezin komen vaak onder druk te staan en het gezin heeft dikwijls af te rekenen met vooroordelen en kritiek van buitenstaanders, terwijl er een grote behoefte is aan solidariteit en on-

Merckx-Van Goey

dersteuning. De gevolgen van dit sociaal onbegrip worden nog groter als het kind en de ouders geen beroep kunnen doen op de gepaste dienstverlening.

Na het voorval in Schaarbeek stonden de kranten vol van reacties van ouders met autistische kinderen. De toon was steeds dezelfde. De ouders zijn het beu om te moeten smeken voor hulp voor hun gehandicapt kind. De problematiek van het zorgtekort en het tekort aan opvangplaatsen voor personen met een handicap is bekend, maar het feit dat zoveel mensen nu naar de pers stappen met hun problemen toont aan dat deze ouders ten einde raad zijn. Zij hopen met het publiek maken in de media een oplossing voor hun zorgprobleem te bekomen. Het zorgnetwerk faalt hier duidelijk. Er is een netwerk nodig van goed samenwerkende, flexibele en continue dienstverlening en instellingen. De overheid moet zo snel mogelijk een beroep kunnen doen op aangepaste leerprogramma's, scholen, begeleiding en op woonvormen, waarbij een eigen vorm van zelfstandigheid kan worden ontwikkeld.

De toestand wordt stilaan onhoudbaar en patiënten worden soms zelfs terug op straat gezet. In welke situatie zijn we terechtgekomen? Hoeveel opvangplaatsen in instellingen voor personen met een mentale handicap zijn er in Vlaanderen? Hoe lang zijn de wachtlijsten? Hoeveel BuSO-scholen zijn er? Hoeveel kinderen kunnen er terecht? Zijn er cijfers over het aantal personen met een mentale handicap in Vlaanderen?

Mijn vraag dateert al van begin september. Mevrouw de minister, u hebt aan de vooravond van de opmaak van de begroting zelf gezegd dat u veel meer geld nodig had om het tekort weg te werken. Gaat het hier om een tekort waar u uw haar hand voor in het vuur zult steken? Welk concreet resultaat verwacht u?

De voorzitter : De heer Helsen heeft het woord.

De heer Koen Helsen : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, ik sluit mij aan bij de vraag van mevrouw Merckx, al besef ik dat een en ander wat achterhaald is. Ik wil niet nogmaals op het krantenartikel wijzen, waarin sprake is van een 72-jarige moeder die met haar autistische zoon van 40 jaar in een schrijnende situatie verkeert. Deze situatie stemt tot nadenken.

Wat verder in de krant stond een interview met de minister, waarin zij verwijst naar de Oostenrijkse oplossing om mensen te vergoeden die thuis een gehandicapt kind verzorgen. Ik refereer aan het jaar 2003, het Europees Jaar van Personen met een Handicap, waarvoor de Europese Unie een bedrag van 12 miljoen euro heeft vrijgemaakt, waarvan 15 miljoen frank voor België is bestemd. Er wordt duidelijk geopteerd voor een campagne met kleinschalige projecten en activiteiten die gestimuleerd moeten worden. De klemtoon ligt op informatieverschaffing, sensibilisering en positieve beeldvorming. Het zou goed zijn als de minister hierover wat meer uitleg kon verschaffen.

Ik wens de minister nog te feliciteren met het resultaat van de begrotingsbesprekingen inzake de budgetten voor het wegwerken van wachtlijsten. Er zijn al een drieduizendtal plaatsen vrijgekomen, maar dat is onvoldoende. Er zijn bijkomend nog 3.500 plaatsen nodig. Dan is er nog het schrijnend probleem van ouders die hun kind niet kunnen plaatsen. Ik heb ook begrepen dat men in de gehandicaptensector uitgaat van één personeelslid per persoon met een handicap. Er is immers 24 uur op 24 en 7 dagen op 7 opvang nodig.

Zijn er extra budgetten? Hoe worden ze aangevend? Is er een stappenplan? Hoe wilt u de wachtlijsten wegwerken? Waar zullen de financiële middelen vandaan komen om ouders te vergoeden die zelf een kind met een handicap verzorgen? Moet dat worden geregeld via het PAB of moet dat op een andere wijze gebeuren?

De voorzitter : Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Mevrouw Ann De Martelaer : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, de wachtlijsten zijn in deze commissie al geregeld besproken. We weten hoe het zit met de wachtlijsten. Ik stel me altijd vragen bij wat ik in de kranten lees. Zijn de mensen die daarin aan bod komen dan niet geregistreerd op de centrale wachtlijst? Hoe komt dat dan? Er is een task force geïnstalleerd. Wat leren ons de ervaringen van de task force? Misschien moeten we dat in de commissie eens bespreken. Sommige provinciale diensten hebben hun ervaringen op papier gezet en aan de minister meegedeeld. Wat gebeurt daarmee?

Hoe wordt de zorg vandaag uitgebouwd? Werkt men met trajectbegeleiding? Of heeft men, zoals vroeger, gewoon beslist dat zo veel extra middelen zo veel extra bedden betekenen? In het licht van de uitwerking van de begroting 2003 is het belang-

De Martelaer

rijk dat we van de minister vernemen of het huidige systeem van urgentiecodes in voege blijft. Of zal men meer werken met de PAB's ? Zal men daarbij aandacht opbrengen voor trajectbegeleiding ?

De voorzitter : Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Wellicht liggen de krantenartikels aan de basis van de telefoontjes die ik heb gekregen. Mensen zeggen me dat ze in nood zitten en een uitweg zoeken. Soms staat de politiek dicht bij de mensen. Mensen kunnen dan wel op een wachtlijst staan, maar daarom hebben ze nog geen oplossing. Vaak zoeken ze naar opvang in een dienst voor beschermd wonen. Mensen kunnen vaak wel in het weekend voor opvang zorgen, maar niet tijdens de week.

We weten dat de wachtlijsten er zijn. De task force is er. Er zijn voorlopige oplossingen. De regering zegt altijd dat zorg op maat belangrijk is. Toch vernemen ik dat mensen soms moeten kiezen voor iets dat ze eigenlijk niet willen. Ze worden echter gedwongen iets te aanvaarden, want als ze dat niet doen, vliegen ze achteraan op de wachtlijst.

De cijfers van het Vlaams Fonds hebben we. Moeten we in de commissie niet onderzoeken of de actualisering van de wachtlijst nodig is ? Er moet ook duidelijkheid komen over de aangereikte oplossingen ; de cijfers zeggen niet alles. Wellicht verzamelt het Vlaams Fonds de reacties aan de basis. Dat moeten we onderzoeken. De minister heeft op een van onze vragen geantwoord dat volgend jaar de task force opnieuw wordt geïnstalleerd. Daarover bestaat verwarring. Hoe zal dat gebeuren ? Dat moet grondig worden besproken en geëvalueerd.

De voorzitter : Minister Vogels heeft het woord.

Minister Mieke Vogels : Mevrouw de voorzitter, geachte collega's, het zal wellicht niet de laatste keer zijn dat we over de wachtlijsten in de gehandicaptensector praten. De politiek staat inderdaad soms dicht bij de mensen. De schrijnende verhalen die me als minister ter ore kwamen tijdens mijn bezoeken aan instellingen en organisaties hebben me ertoe aangezet om in kaart te brengen hoe het probleem er precies uitziet.

De wachtlijsten dateren niet van vandaag. Vorige week nog was ik in een tehuis in Kampenhout. Sinds 6 of 7 jaar is de instelling zwaar uitgebreid. De mensen daar hebben me gezegd dat ze 3 of 4 jaar hebben moeten zoeken vooraleer ze daar te-

recht konden. Het probleem is nu wel zichtbaar geworden dankzij de wachtlijsten. Als politica stel ik me zo natuurlijk kwetsbaar op. Want de mensen verwachten dat zichtbare problemen worden opgelost. Zichtbare problemen worden gemediatiseerd. In Vlaanderen, Nederland en geheel Europa beroert de zorgverlening en de kwaliteit ervan steeds meer de media. Dat gebeurt niet altijd op de goede manier. In elk geval is de aandacht voor het probleem terecht.

Wat in een periode van 10 jaar is ontstaan, kan men niet in één of 2 jaar wegwerken. Stel even dat er genoeg geld zou zijn, dan nog zouden de voorzieningen niet kunnen volgen. Dat is onmogelijk. Er is nog een ander verschil met vroeger. Vroeger was er een aanbodgestuurd beleid. De instellingen definieerden de behoeften en vroegen daarop bij het Vlaams Fonds middelen voor extra bedden aan. Dat gebeurde zonder dat ze de reële behoeften kenden en wisten hoe prangend die wel waren. We werken niet meer op basis van de wensen van de voorzieningen maar op basis van de wensen van personen met een handicap of hun familie. Hulpverlening komt voor sommige handicaps veel later dan voor andere. Vooral mensen die een complexe hulpverlening nodig hadden, zoals autisten, moesten lang wachten. Vooral die mensen konden het niet meer aan.

We hebben tussen 1999 en 2002 al enorme inspanningen geleverd om de begroting van het Vlaams Fonds te laten stijgen. Vorig jaar kwam er 700 miljoen frank bij. De task force was nodig omdat binnen de administratie en het Vlaams Fonds gewoon geen lijsten bestonden. Niemand kon zeggen wie wat nodig had. Volgend jaar zullen we er in elk geval mee doorgaan om de meest urgente vragen te beantwoorden. We keren niet terug naar het vraaggestuurd model waarbij we op voorhand bepalen hoeveel bedden er voor dit en hoeveel voor dat nodig zullen zijn. Wie beschut en begeleid moet wonen, zal dat kunnen doen. Wie een PAB nodig heeft, zal dat krijgen.

Op dit ogenblik evalueren we de werking van de task force. We kunnen die werking niet zonder aanpassingen gewoon voortzetten. Wie een urgentiecode 1 krijgt, komt sneller aan bod. Ik stel vast dat het aantal urgentiecodes 1 en 2 enorm toeneemt, en ik vraag me af of het wel allemaal om even urgente zaken gaat. Samen met het Vlaams Fonds onderzoeken we hoe we de extra 300 miljoen voor de meest urgente zorgvragen zo goed mogelijk besteden. Binnen de Vlaamse regering heb ik me ertoe geëngageerd om tegen eind 2002 een definitieve lijst op te maken van niet-beantwoorde erg urgente

Vogels

zorgvragen, en om een langetermijnplanning op te stellen voor de uitbouw van PAB's en voorzieningen via het Vlaams Fonds.

Ik beschik nog niet over de cijfers over BuSO-scholen. Dat is hallucinant, maar het is wel zo. Het Vlaams Fonds zegt me dat dit behoort tot de bevoegdheden van het ministerie van Onderwijs. U stelt zelf vast welke toestand ik heb geërfd : het is zeer erg. De studiedienst zal de cijfers opvragen. We hebben die cijfers nodig om een langetermijnplanning te kunnen opstellen. We weten bijvoorbeeld dat een zesjarige gehandicapte binnen 12 jaar een aanvraag zal indienen om een opvangplaats in de instellingen voor volwassenen te krijgen.

Tegen eind 2002 willen we die cijfers in een rapport verwerken. We hebben ons ertoe verbonden om bij de begrotingscontrole op basis daarvan extra middelen vrij te maken om de meest urgente noden te lenigen. Hopelijk kunnen we zo de meest schrijnende toestanden die vandaag de pers halen, wegwerken.

Ik ga hier niet in op de individuele gevallen. In elk geval hebben we dit jaar 700 personen een perspectief geboden, en dat komt in de media minder aan bod. Ik heb de Libelle van deze week meegebracht. Misschien kan het verhaal in het blad iemand inspireren om een interpellatieverzoek in te dienen ? Het gaat over een zwaarverlamd meisje. De moeder vertelt dat ze dankzij een PAB en de steun van het Vlaams Fonds dat meisje thuis kan opvoeden. Dat mag ook eens worden vermeld.

Zelfs als de meest schrijnende gevallen zullen zijn weggewerkt, zullen probleemgevallen in de media aan bod blijven komen. Mensen zijn immers zeer kritisch over de zorgverlening voor hun kind of familielid met een handicap, en dat is ook terecht. Ze weten zelf heel precies wat ze voor hen willen, ook al bestaat die oplossing in de praktijk niet altijd. Ik zou u verschillende voorbeelden kunnen geven van schrijnende gevallen die in de media aan bod kwamen. Aan de betrokkenen hebben we verschillende oplossingen aangeboden, maar die wezen ze af en ze stelden zelf hun ideaaloplossing voor. Hopelijk zal op termijn de keuzevrijheid van de ouders zo goed als volledig worden. In afwachting echter moet het dringend karakter van zorgverlening primeren op de ideale oplossing. Dat garandeert overigens niet dat deze mensen nadien een betere oplossing krijgen. Dat alles kan men echter niet op één jaar realiseren.

Het is moeilijk om aparte cijfers voor te leggen over mensen met een mentale handicap. U kent het probleem van het tekort aan cijfermateriaal. Eind juni 2002 bedroeg de totale opvangcapaciteit in de residentiële en semi-residentiële sector 21.880 plaatsen. Onlangs werden met het oog op het terugdringen van de wachtlijsten 398 bijkomende plaatsen gecreëerd, waardoor het aantal steeg naar 22.278. Het merendeel van deze nieuwe plaatsen zal nog dit jaar worden benut. Voor de anderen worden er tijdelijke oplossingen zoals opvang en begeleiding thuis uitgewerkt. Dat zal gebeuren door de instelling waarin de betrokkenen op termijn zullen worden opgevangen.

Aangezien tal van erkende plaatsen open staan voor personen van verscheidene doelgroepen, kan er geen absoluut aantal worden geplakt op het aantal plaatsen dat bestemd is voor personen met een mentale handicap. Algemeen kan men stellen dat personen met een mentale handicap terecht kunnen op plaatsen die ongeveer 80 percent van de totale capaciteit beslaan. In de ambulante sector werden de diensten voor begeleid wonen en beschermd wonen die grotendeels door mentaal gehandicapte personen zijn bezet, onlangs uitgebreid met 95 plaatsen voor begeleid wonen en 65 plaatsen voor beschermd wonen. Hun erkende capaciteit stijgt hierdoor respectievelijk naar 1.634 en 439 plaatsen.

Zoals al gemeld, moet u voor de cijfers over het BuSO tot eind 2002 wachten. Er zijn nog steeds geen cijfers over het totaal aantal mentaal gehandicapte personen in Vlaanderen. Het programmatiebesluit gaat uit van het algemene principe dat 3,4 per 1.000 inwoners een handicap hebben. Daarvan heeft 0,3 percent een zware mentale handicap. We verbinden er ons als Vlaamse regering toe om de nodige cijfers voor te leggen en een langetermijnaanpak uit te werken.

De heer Helsen had het over de Oostenrijkse aanpak. Ik heb het daarover gehad in een interview met Het Laatste Nieuws. In Oostenrijk is op 1 juli 1993 een wet goedgekeurd die men in het Engels de 'federal long-term-care allowance act' zou kunnen noemen. Die wet lijkt op wat we zelf voor de PAB's hebben ingesteld. De versnipperde, aanbodgestuurde aanpak werd ingeruild voor een aanpak waarmee de Oostenrijkers al verder staan dan waar wij vandaag staan. De budgetten worden toegerekend op basis van zorggradaties. Met dat geld kunnen de mensen zorgverlening kopen bij de voorzieningen. In Oostenrijk wordt de overheid ook geconfronteerd met de vraag waar we het in onze commissie lang over hebben gehad. In hoe-

Vogels

verre kan een mantelzorger een volwaardig PAB krijgen? Kan ik als persoon met een handicap mijn echtgenoot beschouwen als assistent en hem betalen om voor mij te zorgen?

In Oostenrijk is een oplossing uitgewerkt voor alle vormen van zorgverlening, en niet enkel voor personen met een handicap. Men heeft er een systeem uitgewerkt waarbij de thuisverzorging van zeer zwaar zorgbehoevende personen recht geeft op een halftijds loon. Dat gebeurt op basis van het besef dat de toekomstige zorgbehoeften niet kunnen worden gelenigd met de instellingen die er nu zijn. De vergrijzing en de verminderde draagkracht van de almaar geïsoleerder functionerende gezinnen verklaren waarom de instellingen en professionele hulpverlening niet volstaan.

Ik stel vast dat we ook in Vlaanderen moeite hebben om het nog allemaal aan te kunnen. We kunnen amper volgen. De schaarste op de arbeidsmarkt van zorgverleners leidt tot een druk op de lonen. Die tendens zal zich doorzetten. Dat alles doet vragen rijzen: is het huidige zorgmodel op termijn wel houdbaar? Moeten we op basis van overwegingen van kwaliteit en efficiëntie niet overwegen om in de toekomst iets gelijkaardigs in te voeren?

We moeten dat debat durven voeren. Er zitten veel nevenaspecten aan vast. Ik zie de vrouwenbeweging al op de barricaden kruipen, en zeggen dat we terug naar het systeem van de vrouw aan de haard evolueren. Dit wordt een boeiend debat, dat zeker moet worden gevoerd. Deze discussie zullen we volgend jaar, in het kader van Kleurrijk Vlaanderen, een beetje aanzwengelen. Een kwalitatieve zorgverlening die blijft groeien, zal ertoe leiden dat de belastingverlagingen niet lang meer zullen duren. Integendeel, het zullen belastingverhogingen worden.

Dat debat moeten we voeren, ook om van een dagjesbeleid af te geraken. Onlangs nam ik in Leuven deel aan een bijeenkomst met personeel van de sector. Ik heb het niet opgeteld, maar als ik op alle vragen was ingegaan, zou ik 30 miljard frank hebben uitgegeven. Alle vragen waren legitiem: over kinderopvang, de centra voor geestelijke gezondheidszorg, enzovoorts. We moeten daarover een algemene discussie voeren.

Ik wens nog even iets te antwoorden op de vraag van de heer Helsen in verband met het Europees Jaar voor Personen met een Handicap. De Raad

van de Europese Unie heeft in zijn beslissing van 3 december 2001 de doelstellingen geformuleerd en aan de lidstaten gevraagd activiteiten te ontwikkelen vanuit de emancipatorische gedachte dat personen met een handicap meer aan de samenleving moeten kunnen deelnemen. De Europese Unie stelt hiervoor een bedrag ter beschikking waarmee wij volgende initiatieven kunnen financieren: bijeenkomsten en manifestaties, voorlichtingen- en promotiecampagnes in de hele Europese Unie, samenwerking met de media en enquêtes en studies op het communautaire niveau.

Wat de deelname van Vlaanderen aan het Europees Jaar betreft, heeft het Vlaams Fonds het voorontwerp genomen voor de organisatie en de uitwerking van projecten. Op 20 november 2001 heeft de raad van bestuur van het Vlaams Fonds hierover een nota goedgekeurd. Het is een relatief beperkt budget met 160.962 euro Europees geld en 160.962 euro cofinanciering van de Vlaamse Gemeenschap. Er werd geopteerd voor een campagne die werkt met multiplicatie-effecten. Het streefdoel van de raad van bestuur van het Vlaams Fonds bestaat erin om gedurende het hele jaar 2003 tal van activiteiten te stimuleren die gespreid worden over heel Vlaanderen in diverse deelsectoren, zoals de jeugdbeweging, sport, de sociaal-culturele sector en de gehandicaptenverenigingen.

Er werd voor geopteerd om zoveel mogelijk kleinschalige initiatieven te financieren met een sterke lokale inbedding en waarbij duidelijk sprake is van een samenwerking tussen personen met en personen zonder handicap. De subsidie waarop projecten aanspraak kunnen maken, bedraagt maximaal 2.500 euro. Om dit concreet in te vullen werd onder voorzitterschap van het Vlaams Fonds een stuurgroep opgericht die zeer divers werd samengesteld en die bestaat uit vertegenwoordigers van sectoren als verenigingen voor personen met een handicap, sportverenigingen voor personen met een handicap, de sociaal-culturele sector, de jeugdbewegingen of het onderwijs. Deze stuurgroep heeft het mandaat gekregen om een campagneplan te ontwerpen en de projecten te selecteren.

Aanvragen kunnen nog worden ingediend tot 10 oktober 2002. Ze zullen aan de hand van de opgestelde selectiecriteria door de stuurgroep worden beoordeeld. Op 4 november zal de stuurgroep de definitieve selectie doorvoeren. De geselecteerde projecten ontvangen in de loop van november de definitieve goedkeuringsbrief. In 2003 zal aan de projecten een voorschot van 90 percent worden uitgekeerd.

Vogels

De projecten zullen over heel Vlaanderen plaatsvinden van 1 januari 2003 tot 31 maart 2004. Het is de bedoeling dat mensen met een handicap op een positieve wijze in het nieuws komen.

Er zal worden gebruik gemaakt van het Europese logo voor het Jaar van Personen met een Handicap. De slogan is : Samen Grenzen Verleggen. Slogan en logo zullen door de projecten, die via het Vlaams Fonds worden betoelaagd, moeten worden gebruikt.

De voorzitter : Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Ik zal kort van repliek zijn. Ik heb niet gezegd dat de wachtlijsten in de gehandicaptensector een recent probleem zijn, of dat ze in een jaar kunnen worden weggevoerd. De graad van uitzichtloosheid van mensen die met het probleem worden geconfronteerd is wel geweldig opgelopen. Dat verklaart waarom deze mensen naar de media stappen. Ik zeg niet dat het allemaal de schuld van de media is, zoals dat nu de trend is. Zo'n stelling laat immers niet toe om redelijke oplossingen te vinden.

Ik heb wel gezegd dat de wachtlijsten en het zorgtekort niet langer het monopolie zijn van de gehandicaptensector. Wij hebben in het voorjaar nog vastgesteld dat er bijkomend kinderopvang nodig is. De lijst wordt lang.

De minister vertrekt niet langer van het aanbodgestuurde model, maar van de vraaggestuurde zorgopmaat. Ik sta wat perplex als ik haar twijfel hoor uitspreken over codering of de precieze hulpvraag van de betrokkenen. Zij wenst het maatschappelijk debat aan te zwengelen en heeft haar reserves geuit over de wenselijkheid van het behoud van het huidige zorgmodel voor bijvoorbeeld de persoon met een handicap.

Onze fractie staat erop dat er niet nog meer onrust wordt gecreëerd bij personen met een handicap, laat staan met een mentale handicap. Wij moeten integendeel de problemen verder oplossen. Tegen het einde van dit jaar zou de minister een lijst hebben met de urgenties en zal zij haar planning op lange termijn bekendmaken. Ik betreur het dat dit wat blijft steken, terwijl toch extra middelen voorhanden zijn. Ik vermoed dat er te vaak irreële verwachtingspatronen zijn gecreëerd. Ik denk aan de 500 nieuwe plaatsen voor personen met een handicap, terwijl er 5.000 wachtenden zijn. Dat biedt hoop, maar wekt ook veel frustratie.

Wij zullen, naar aanleiding van de begroting, dit dossier nauwgezet opvolgen en resoluut blijven partijtrekken voor personen met een mentale handicap.

De voorzitter : De heer Helsen heeft het woord.

De heer Koen Helsen : Ik zal kort zijn. Ik dank de minister voor haar uitgebreide antwoord. Ik wil iets meer weten over die Oostenrijkse wet die haar heeft geïnspireerd. Hoeveel staat het met de uitvoeringsbesluiten die een PGB in werking moeten stellen ? Hoe staat het met de cijfers over het PAB ? Is aan de meest urgente vragen tegemoetgekomen ? Werkt men nog met de aanvragen van eind 2001 ?

In het kader van het Europees Jaar voor personen met een handicap worden projectaanvragen verwacht. Krijgen wij een overzicht van de aanvragen die zijn binnengekomen ? Er zitten misschien initiatieven bij die nader kunnen worden uitgewerkt en die een alternatief kunnen bieden, naast de klassieke werking in de gehandicaptensector.

Minister Mieke Vogels : Ik wil nog even aan mevrouw Merckx zeggen dat de wachtlijsten worden weggewerkt op basis van de behoeften en de vragen die bij de mensen leven. Ik ben daar volop mee bezig. Het is echter de verantwoordelijkheid van een commissie als deze en van het parlement om de vraag te stellen of het op lange termijn wel mogelijk is om het zorgbeleid op dezelfde manier voort te zetten. Door deze bezorgdheid uit de context te rukken en aan mensen te vertellen dat Vogels het huidige zorgmodel niet wil, creëert u onrust. Ik zeg dit niet. Wel is het de plicht van parlement en regering om verder te kijken dan alleen de wachtlijsten van 2002 en 2003. Het grote tekort van vorige regeringen bestond er misschien wel in dat zij geen langetermijnvisie hanteerden.

Ik roep deze commissie op om beide aspecten uit elkaar te houden. Een discussie over een langetermijnvisie moet verlopen zonder de betrokkenen de schrik op het lijf te jagen. Ik heb dat al eens meegevoeld. Toen werd er rondgestrooid dat Vogels geen bijkomende plaatsen meer wou in voorzieningen, maar de eenzaamheid wou organiseren en alleen nog PAB's wilde uitdelen. Maar Vogels wil niet alleen PAB's, maar zorgopmaat. Als mensen nood hebben aan een voorziening, zal die er zijn, maar tot vorig jaar bestond er alleen maar die oplossing. Als mensen nu nood hebben aan ondersteuning thuis, kan dat ook. Het vertrekpunt is de keuze van de persoon zelf. Op lange termijn echter moet men de vrije keuze van de persoon durven in verband

Vogels

brengen met de betaalbaarheid en de haalbaarheid van de organisatie. Dat zijn totaal verschillende aspecten.

Aan de PGB- uitvoeringsbesluiten wordt op dit ogenblik gewerkt. Dit is zeer gecompliceerd omwille van het ingewikkelde dagprijssysteem. Het zal een stapsgewijze procedure worden en ze zal aan nieuwe vormen van zorg en samenwerking worden gekoppeld. Ook deze commissie is vragende partij voor vernieuwing van de financieringssystemen van de voorzieningen. In de schoot van het Vlaams Fonds is men bezig om op basis van zorggradaties, zoals dat in Oostenrijk gebeurt, een budget op een bepaalde zorgvraag te plakken, maar dat is een ingewikkeld concept.

Mevrouw Sonja Becq : Dit hadden wij via de zorgverzekering gepland, maar dat zien wij nu niet langer opduiken.

Minister Mieke Vogels : Er wordt verder aan gewerkt, maar het is een moeilijke opgave. Wat de zorgverzekering betreft, moet dat bovendien worden overlegd met de federale regering. In de schoot van de interministeriële conferentie Gezondheid is er een werkgroep die rond zorggradatie werkt.

Ik heb nog geen zicht op de initiatieven die in het kader van het internationaal jaar worden genomen. Na 10 november zal ik de lijst hebben en kan ik die doorgeven.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Ik zal kort zijn. Ik wil geen onrust stoken, zo zit ik niet in elkaar. Het is spijtig dat u pas aan het einde van de legislatuur aan de langetermijnvisie denkt en niet op het moment dat het geld er was en er over de verdeling van de extra middelen kon worden beslist. Er werden blijkbaar andere keuzes gemaakt en u hebt daar in de pers soms ook commentaar op gegeven. Ik neem hier akte van en zal aan de fractievoorzitter meedelen dat het verhaal van de belastingverlaging kan worden opgeborgen en er veeleer een verhoging inzit, waaraan u uw medewerking zult verlenen.

De voorzitter : Ik heb de indruk dat het Vlaams Fonds in de gesprekken over de wachtlijsten wat buiten schot blijft. Kind en Gezin staat gemakkelijk in de vuurlijn als er wat fout loopt, maar het Vlaams Fonds niet. Wij moeten misschien, met de goedkeuring van de minister, het Vlaams Fonds uitnodigen om hier in de commissie toelichting te ver-

schaffen over de middelen en de wachtlijsten die het Fonds beheert. De transparantie is niet erg groot. Het is een moeilijk te vatten verhaal. Het Vlaams Fonds krijgt immers bijna de helft van het welzijnsbudget.

Mevrouw Marijke Dillen : Ik steun dit voorstel volledig. Het gebrek aan transparantie is eufemistisch. Het zou nuttig zijn dit te plannen, nog voor de begrotingsbesprekingen aanvatten. Zoveel middelen besteden zonder enig perspectief op verbetering van het management van de wachtlijsten is een bedenkelijke zaak. Wij moeten ons tijdig kunnen bezinnen over de manier van aanpakken.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over de problematiek van verlieslatende beschutte werkplaatsen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Becq tot mevrouw Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over de problematiek van verlieslatende beschutte werkplaatsen.

Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Het verhaal begon lang geleden. Bij de begrotingsbesprekingen 2001 heb ik al een vraag gesteld over de verlieslatende bedrijfsresultaten van beschutte werkplaatsen. In mijn regio, maar ook in andere regio's, worden heel wat beschutte werkplaatsen getroffen. Het zijn dikwijls werkplaatsen die met heel zwakke werknemers werken.

Net voor de vakantie heb ik u eveneens gevraagd hoe de cijfers van de beschutte werkplaatsen eruitzagen. Toen hebt u gezegd dat 22 werkplaatsen een algemeen verlies lijden en 25 een bedrijfseconomisch verlies. Voor sommige werkplaatsen is dit alarmerend.

Nadien hebt u Vilvoorde bezocht. Daar hebt u aangekondigd dat er een rusthuis zou moeten sluiten. Er is echter ook een beschutte werkplaats die ernstige problemen heeft en zich vragen stelt over de toekomst.

Becq

U antwoordde destijds dat de loonsubsidie niet eens de helft van de omzet van de beschutte werkplaats vertegenwoordigde en dat de beschutte werkplaatsen vooral valide personen gebruiken om hun zakencijfer op te trekken. Het is vooral het beleid van de beschutte werkplaats dat verantwoordelijk is voor de economisch precaire toestand waarin zij verkeert. De situatie is niet altijd evident en duidelijk. Er zijn blijkbaar wel een aantal beschutte werkplaatsen die werken met valide personen en die winst genereren, maar er zijn er ook veel die het financieel moeilijk hebben. Dat heeft niet altijd met wanbeleid of onvoldoende management te maken. Managementondersteuning wordt nu immers wel gegeven. De economische recessie speelt een rol. Het is niet meer zo evident om werk vast te krijgen. Beschutte werkplaatsen zoeken voortdurend naar werkgevers, die hen tegen een redelijke prijs werk geven. Er is de voortdurende concurrentie in binnen- en buitenland. Dat is het echte probleem van de beschutte werkplaatsen.

De beschutte werkplaatsen vervullen wel een maatschappelijke rol. We kennen verschillende vormen van tewerkstelling van personen met een handicap. De tewerkstelling in de beschutte werkplaats is daar een voorbeeld van. Deze tewerkstelling is nodig omdat niet iedere persoon met een handicap blijvend ingeschakeld wordt in het gewone arbeidscircuit. Deze mensen vallen vaak terug op de beschutte werkplaats, waar het werkritme is aangepast en begeleiding aanwezig is. Vaak wordt de persoon met een handicap slechts voor een korte termijn in het gewone circuit ingeschakeld, waarna hij of zij opnieuw terugvalt op de beschutte werkplaats die een specifieke bescherming biedt.

U hebt net voor de vakantie gezegd dat u nog geen zicht op cijfers had. Ik herneem dus de vraag. Worden de voorlopige cijfers van juli bevestigd? Kunt u specifiek per regio cijfers meedelen van werkplaatsen die verlies boeken? Gaat het daarbij steeds om dezelfde werkplaatsen? Of zijn er werkplaatsen bij die uit het dal kruipen en een beter cijfer kunnen voorleggen? Is er zoiets als een structurele oorzaak in dit verband? Er zou immers een analyse van de cijfers worden gemaakt. Is dat ook gebeurd? Welke conclusies kunnen hieruit worden getrokken? Welke factoren spelen een rol in dat verlies van de betrokken werkplaatsen? Is er een relatie met de zwakke werknemer of niet? Zijn de werkplaatsen met meer zwakke werknemers meer verlieslatend dan andere? We mogen zeker niet de rol van de beschutte werkplaats uit het oog verliezen. We moeten juist daar meer steun bieden.

Een van uw maatregelen is de managementondersteuning. Biedt dat effectief oplossingen? Ik veronderstel dat er in de beschutte werkplaatsen een evolutie van de tewerkstelling valt waar te nemen. Men is van een louter sociale naar een echte werkplaats geëvolueerd. Op vlak van management moest er dus veel veranderen. Er zijn vaak directeurswissels doorgevoerd, maar in hoeverre biedt dat oplossingen? Het probleem was toch werkgevers te vinden? Welke maatregelen hebt u gepland om deze verlieslatende werkplaatsen vooruit te helpen? Hoe wordt de tewerkstelling in de beschutte werkplaats geëvalueerd? Welke waarde hecht u aan tewerkstelling in beschutte werkplaatsen? Welke impulsen hebt u in petto om deze zwakke werknemers te ondersteunen en te behouden?

De voorzitter : Mevrouw van Kessel heeft het woord.

Mevrouw Ingrid van Kessel : Ik ben niet erg vertrouwd met de problematiek van de beschutte werkplaatsen. Ik ben een paar maanden geleden naar een studiedag geweest over tehuizen (voor) werkenden en tehuizen (voor) niet-werkenden. Het viel mij toen op dat er bij de tehuizen werkenden een verdringing van de zwakke werknemer in de beschutte werkplaatsen te constateren valt. Zij vinden geen plaats meer. Beschutte werkplaatsen krijgen wel een deel overheidsgeld. Moeten er geen regels zijn, die de plaats van de zwakke werknemer beschermt?

Het is uiteraard ook jammer dat de mensen die vroeger naar de beschutte werkplaats gingen, de sociale contacten die daarmee gepaard gingen, verloren. Er treedt verdringing op omwille van de economische groei. Een aantal tehuizen hadden al voorgesteld om in de buurt van de beschutte werkplaats een atelier in te richten zodat het uit gaan werken, en de sociale contacten die dat meebrengt, verder mogelijk blijft. De regelgeving zou dit echter niet toelaten. Hoe staat het precies met die regelgeving? Dit zijn de twee bedenkingen die ik wilde inbrengen, al ben ik niet erg op de hoogte van deze problematiek.

De voorzitter : Minister Vogels heeft het woord.

Minister Mieke Vogels : De jaarrapporten 2001 van de beschutte werkplaatsen werden tegen 30 juni 2002 bij het Fonds ingediend. De volledige financiële analyse voor de hele sector gebeurt op dit moment echter door één inspecteur, die dossier per dossier volledig analyseert. De invulling van 2 vacatures voor economisch gekwalificeerde inspec-

Vogels

teurs op deze dienst blijkt reeds maanden aan te slepen. De genoemde cijfers kunnen pas voor het geheel van de sector geconsolideerd worden, nadat alle dossiers zijn verwerkt.

De bijkomende informatie in dit antwoord wordt geboden op basis van de opzoekingen in de nog niet volledig gecontroleerde rapporten van de beschutte werkplaatsen zélf. De cijfers kunnen niettemin over het algemeen als valabel worden aangegeven, gelet op de richtlijnen van het aan de sector opgelegde boekhoudplan en het rapporteringssysteem.

De regionale uitsplitsing van de resultaten van de beschutte werkplaatsen voor het boekjaar 2001 tonen ons de volgende cijfers. In de provincie Antwerpen zijn er 13 beschutte werkplaatsen met een positief resultaat en 5 beschutte werkplaatsen met een bedrijfseconomisch én een algemeen negatief resultaat. In Vlaams-Brabant zijn er 8 beschutte werkplaatsen met een positief resultaat en 7 beschutte werkplaatsen met een negatief bedrijfseconomisch en een negatief algemeen resultaat. Limburg telt 7 beschutte werkplaatsen met een positief resultaat en 1 beschutte werkplaats met een negatief bedrijfseconomisch en een negatief algemeen resultaat. Oost Vlaanderen heeft 12 beschutte werkplaatsen met een positief resultaat en 6 beschutte werkplaatsen met een negatief bedrijfseconomisch resultaat, waarvan 5 ook een algemeen negatief resultaat boeken en 1 beschutte werkplaats compenseert het negatief exploitatieresultaat door een positief financieel resultaat. West Vlaanderen telt 3 beschutte werkplaatsen met een positief resultaat, 6 beschutte werkplaatsen met een negatief bedrijfseconomisch resultaat, waarvan 4 ook een algemeen negatief resultaat, 2 beschutte werkplaatsen compenseren het negatief exploitatieresultaat door een positief financieel resultaat. Van de 8 beschutte werkplaatsen, die in 2000 een algemeen negatief resultaat boekten, zijn er vier die in 2001 een positief resultaat kunnen neerzetten. De 4 andere werkplaatsen boeken ook in 2001 een negatief resultaat.

Het Vlaams Fonds werkt nog aan de verwerking van de jaarrapporten 2001 met de jaarrekeningen en balansen van de beschutte werkplaatsen. Deze gegevens zullen worden verwerkt in een vergelijkende analyse van de Vlaamse beschutte werkplaatsen over de periode 1997 tot en met 2001. Pas dan zal men er structurele elementen kunnen uit distilleren.

Uit vroegere analyses van de sector beschutte werkplaatsen blijkt dat een degelijk en modern bedrijfsmanagement een noodzakelijke voorwaarde is om goede bedrijfseconomische resultaten te boeken. Dat is niet alles zaligmakend. Conjuncturele factoren spelen zeker mee in de resultaten van de beschutte werkplaatsen. Zij voeren immers niet zozeer een eigen productie, maar voeren als onderaannemer opdrachten uit voor andere bedrijven. Diversificatie van de activiteiten, en het streven naar een breed orderboek voor veel verschillende opdrachtgevers, verkleint het risico van ernstige negatieve gevolgen, als er opdrachten wegvallen. Afhankelijkheid van één of 2 grote opdrachtgevers maakt de werkplaats uiteraard zeer afhankelijk van de resultaten van het opdrachtgevend bedrijf. Dat is een van de redenen waarom de beschutte werkplaats in Vilvoorde structurele problemen heeft. Renault en andere bedrijven in het zog van Renault waren immers de opdrachtgevers.

In regio's waar er minder economische activiteit is, hebben beschutte werkplaatsen het uiteraard moeilijker om opdrachten te bemachtigen. Dat is de reden waarom er tijdens een minder goed conjunctureel jaar in West-Vlaanderen negatieve resultaten zijn. Bij een economische teruggang wordt het ook moeilijker om vervangende activiteiten te vinden voor het weggefallen van opdrachten of voor verminderde opdrachten.

Het feit dat een werkplaats in verhouding meer zwakkere werknemers met een handicap tewerkstelt, is geen determinerende factor voor het al dan niet afsluiten van het jaar met een negatief resultaat. Er zijn ook werkplaatsen met het profiel van een groot gewoon bedrijf waar een groot aantal uitzendarbeiders en valide laaggeschoolden werken, naast personen met een handicap, en die vooral in uitgesproken competitieve productie-activiteiten moeite hebben om een break-even te realiseren.

Een goed werkend management blijkt ook in slechtere tijden de beste bescherming te bieden om de sociale bedrijfsdoelen in de beschutte werkplaatsen te realiseren. Goed management betekent niet alleen break-even draaien, maar vooral de sociale opdracht goed uitvoeren. Sinds jaren bewijzen het overgrote deel van de beschutte werkplaatsen dat dit goed mogelijk is. De sector onderschrijft het belang van managementsondersteuning, en is zelf beheerder van de VZW Vlamab, die met steun van het Vlaams Fonds kosteloos bedrijfsadvies en -begeleiding verleent aan de beschutte werkplaatsen die het moeilijk hebben.

Vogels

Uit de verwerkte cijfers sinds 1997 blijkt dat 52 percent van de werknemers met een handicap behoren tot de groep van de 'zwakke werknemers' zoals die in de reglementering is omschreven. Dit cijfer blijft stabiel, en dat is ook te verklaren door de extra inspanning die de Vlaamse regering voor het behoud van de tewerkstelling van deze 'zwakke werknemers' heeft gedaan naar aanleiding van de veralgemening van het gewaarborgd minimumloon voor alle werknemers in de beschutte werkplaatsen (CAO 43).

Voor de zwakste werknemers wordt de basissubsidie van 6,39 euro per gepresteerd arbeidsuur verhoogd met 1,68 euro. De arbeidsprestaties van een 'zwakke werknemer' in een Vlaamse beschutte werkplaats wordt momenteel dus ten belope van 8,07 euro per uur gesubsidieerd. Dit subsidiebedrag is hoger dan het gewaarborgd bruto minimumloon dat in ons land van toepassing is voor werknemers van meer dan 22 jaar.

Naast de inspanningen van het Vlaams Fonds levert ook de federale overheid, middels het aanrekenen van lagere werkgeversbijdragen, een bijdrage aan de financiering van de loonkosten en dus aan de werkzekerheid van deze groep. De sector heeft mij gesignaleerd dat deze federale inbreng niet aan de indexevolutie is gekoppeld, en dus bij elke indexsprong verlaagt. Ik heb een brief geschreven aan mijn bevoegde federale collega met de vraag om die indexaanpassing door te voeren en dit probleem weg te werken.

Zoals uit de cijfers blijkt, zijn de beschutte werkplaatsen nog steeds de grootste werkgever van personen met een handicap. Tezelfdertijd is sinds 1988 sprake van een gestage aangroei van de tewerkstelling in het gewone arbeidscircuit, dankzij de toepassing van CAO 26 en de Vlaamse inschakelingspremies. In uitvoering van CAO 26 zijn er op dit ogenblik 3.115 lopende overeenkomsten. De Vlaamse inschakelingspremies zijn goed voor 1.032 lopende overeenkomsten. In beschutte werkplaatsen worden werknemers met een handicap gesubsidieerd ten belope van het equivalent van 11.867 voltijdse werknemers. Verder subsidiëren we de tewerkstelling van 1.537 kaderpersoneelsleden die zorgen voor de tewerkstelling van personen met een handicap.

Uit de 'Overzichtstabel subsidies beschutte werkplaatsen 1995-2001' blijkt dat in die periode de subsidies zijn gestegen van 115 miljoen euro naar 165 miljoen euro. Deze enorme bijkomende finan-

ciële injectie is grotendeels een gevolg van de afsluiting van de CAO 43. In de CAO is terecht het gewaarborgd minimumloon voor de werknemers verhoogd. Het aantal gesubsidieerde werknemers is gestegen van 12.282 naar 13.404. De stijging zet zich jaar na jaar door. Dat betekent overigens niet dat er van een uitstoot uit een aantal beschutte werkplaatsen geen sprake is. Het probleem dat mevrouw Van Kessel vermeldde, is reëel. De integratie van een bewoner van een tehuis van werkenden die dagelijks naar een beschutte werkplaats trekt, wordt doorgeknipt. Het zou mooi zijn als de regelgeving iets minder strikt zou zijn en naast beschutte werkplaatsen ook sociale werkplaatsen zou toelaten. De tewerkstelling in een sociale werkplaats leidt niet tot een loon, maar daar kan men tenminste op regelmatige basis arbeid verrichten. Het klopt dat er niet genoeg flexibiliteit is in het aanbod van het Vlaams Fonds.

De voorzitter : Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Wat dat laatste punt betreft, wil ik zeggen dat er vaak ook een probleem is voor mensen die in een bezigheidstehuis moeten betalen voor de activiteiten, maar voor een tewerkstelling in een beschutte werkplaats loon ontvangen. Dat is de keerzijde van de medaille.

Ik leid uit uw cijfergegevens af dat de sector van de beschutte werkplaatsen heel belangrijk is voor de tewerkstelling van personen met een handicap. Ik zie niet goed in hoe men de daar aangeboden tewerkstelling met andere middelen zou kunnen opvangen. Al in 2001 heb ik een vraag gesteld over het wegvallen van de onderhoudstoelagen. Klopt het dat dit een aantal beschutte werkplaatsen de das heeft omgedaan ?

U zei dat wordt onderzocht wat tussen 1997 en 2001 de structurele problemen waren. Wanneer zullen we de resultaten kennen ? Worden beschutte werkplaatsen met acute problemen geholpen ?

De voorzitter : Minister Vogels heeft het woord.

Minister Mieke Vogels : Ik heb al eens uitgelegd dat de schrapping van de onderhoudstoelagen niets heeft te maken met het andere probleem. Het Rekenhof vroeg die schrapping al lang. De handhaving ervan was niet langer verantwoord, in het licht van de enorme financiële injecties van de Vlaamse overheid in de sector. De middelen die zijn vrijgekomen dankzij de schrapping is integraal gebruikt voor de tewerkstelling van personen met een handicap, want daar is de groei van de Vlaamse integratiepremies mee gefinancierd.

Vogels

De Vlaamse overheid heeft niet de bedoeling om bedrijfstekorten aan te zuiveren. De cijfers zullen vrij snel kunnen worden verwerkt in het overzicht voor de periode 1997-2001, zodat we de structurele problemen gemakkelijk zullen kunnen detecteren. Daarna kunnen we dan met de VZW Vlamab programma's uitwerken om de bedrijfseconomische resultaten te verbeteren. Dat laatste kan misschien gebeuren door actiever op zoek te gaan naar nieuwe en bijkomende opdrachten. Het kan echter niet de bedoeling zijn dat de Vlaamse overheid de tekorten betaalt.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Eloi Glorieux tot mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over initiatieven om kindsoldaten uit krijgsmachten en milities te weren

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Glorieux tot mevrouw Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking, over initiatieven om kindsoldaten uit krijgsmachten en milities te weren.

De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux : Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, geachte collega's, deze vraag heeft te maken met verschillende bevoegdheden van minister Vogels : Welzijn, Ontwikkelingssamenwerking en Gelijke Kansen. Het is misschien een thema dat wat verschilt van wat doorgaans in deze commissie wordt behandeld. Op dit ogenblik vindt de Vlaamse Vredesweek plaats, met als thema 'Presenteer kindsoldaten een toekomst zonder geweer'. Momenteel vechten wereldwijd niet minder dan 300.000 kinderen onder de 18 jaar, jongens én meisjes, actief mee in gewapende conflicten. Het toenemende gebruik van kindsoldaten is een van de meest gruwelijke en meest cynische aspecten van moderne oorlogen.

De inlijving bij gewapende milities maakt kinderen slachtoffer van allerlei soorten misbruik. Niet elke kindsoldaat heeft een wapen in de hand. Velen onder hen beginnen hun carrière met huishoudelij-

ke taken, zoals koken, het kamp in orde houden, de uitrusting poetsen, wachtlopen, informatie inzamelen of dienen als seksslaaf voor de volwassen strijders. De meerderheid van de kindsoldaten zijn adolescenten, maar de rekrutering begint al vanaf 10 jaar of zelfs jonger. Vaak gebeurt de inlijving door ontvoering, maar er zijn ook kinderen die zich spontaan aanbieden, omdat ze door de sociale, economische of politieke omstandigheden in de handen van gewapende milities worden gedreven. Hun rechten als kind worden systematisch genegeerd. Wanneer zo'n kind het geluk heeft een militie te kunnen verlaten, dan is het psychisch totaal ontredderd en heeft het een referentiekader dat niet past bij iemand van die leeftijd. Vaak blijft het dan maar bij de militie omdat het daarbuiten weinig of geen aangepast toekomstperspectief heeft.

De vele verenigingen die samen de Vlaamse Vredesweek organiseren, vragen aan de regeringen in ons land om een voortrekkersrol te spelen in de strijd tegen kindsoldaten. Een van de concrete vragen is dat de overheid initiatieven zou nemen die leiden tot het ontslag van kindsoldaten uit krijgsdienst en dat hen kansen worden aangeboden op een normale ontwikkeling van hun persoonlijkheid. Ook vragen de Vlaamse vredesorganisaties een volgehouden inzet voor een duurzame vrede en ontwikkeling, waardoor de grondoorzaken van oorlogen en geweld kunnen worden bestreden.

Toen ik deze vraag aan het uitschrijven was, las ik toevallig de 'Mix', de jongerenbijlage van De Morgen. Daarin stond een reportage die me danig heeft geshockeerd. Kindsoldaten komen niet enkel in obscure milities in de Derde Wereld voor. De reportage ging over de opleiding aan de Koninklijke Militaire School. Daarin zien we wat er met de kinderen gebeurt, al is de toestand in de Derde wereld natuurlijk nog veel erger en schrijnender.

De KMS lijft jongeren van 16, 17, 18 en 19 jaar in en geeft hen een militaire opleiding. Ik lees voor uit het artikel : 'Toon eens dat je een vent bent ! Je staat niet stevig !, roept sergeant Hoste en tikt tegen de loop van Stefaans geweer. Het achterstuk stoot tegen zijn bril. Op 100 meter afstand staan 4 schietschijven opgesteld. De studenten leren het geweer FNC – Fabrique Nationale Carabine – te hanteren. Theoretisch lost dit geweer 600 schoten per minuut, weet Bert (19). Naast hem staat Frederic (17), het geweer tegen de rechterschouder, elleboog naar boven, één oog toe. Na een tijdje krijg je kramp in je schouder. Het geweer weegt bijna 4 kilo.'

Glorieux

België is nochtans een van de enige landen die het protocol bij het Kinderrechtenverdrag ondertekend heeft. Wettelijk is alles wel in orde, want ons land heeft een regeltje laten toevoegen waarin staat dat men jongeren wel mag opleiden, maar hen niet naar het slagveld mag sturen. De Conventie van Genève bepaalt echter dat iedereen die integraal deel uitmaakt van de militaire structuren in oorlogstijd een legitiem doelwit is. Deze kinderen worden bij een oorlog dus als militairen beschouwd.

Ik was echter nog meer getroffen door iets wat te maken heeft met de bevoegdheden van de minister, en ook te maken heeft met de genderproblematiek. Dat laatste is door de organisatoren van de Vredesweek trouwens naar voren geschoven als een aandachtspunt. De reporter zag jongeren in combat dress voorbijmarcheren. Maar wat zongen die jongeren van 16 ? Wat wordt er hen aangeleerd ? ‘She is a lady in red, and I want her in my bed. She’s a lady in green ; she’s a real sex machine.’ Als men jongeren leert omgaan met zo’n dodelijke wapens en tezelfdertijd dat soort liedjes laat zingen, dan vraag ik me af wat men in het leger bedoelt met ‘een vent worden’. Als men zo een vent wordt, dan kan ik evengoed mijn dochter in een bordeel stage laten lopen om een vrouw te worden.

Het is normaal dat de organisatoren van de Vredesweek eisen dat kindsoldaten een normale persoonlijkheidsontwikkeling krijgen. Als deze liedjes als normaal worden beschouwd en deel uitmaken van de opleiding, dan moeten we er ons niet over verbazen dat die jongeren zich overgeven aan verkrachtingen en dergelijke als ze naar het slagveld worden gestuurd.

Welke initiatieven kunt en zult u ontwikkelen teneinde kindsoldaten uit krijgsmachten en milities te weren en hun reïntegratie in de civiele samenleving te vergemakkelijken ? Ik heb het dan niet over het uitwerken van projecten om jongeren uit het leger te houden, al zou ik daar niets tegenin kunnen brengen. Ik denk in de eerste plaats aan de 300.000 kindsoldaten die in de Derde wereld een nog veel dramatischer lot zijn beschoren dan onze jongeren, die tenslotte toch vrijwillig voor die loopbaan kiezen.

De voorzitter : De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers : De vraag van de heer Glorieux heeft de verdienste om in het parlement de

Vlaamse Vredesweek niet onopgemerkt te laten voorbijgaan. Deze week is een conferentie georganiseerd door twee belangrijke vrouwenorganisaties : de Nederlandstalige Vrouwenraad en de Commissie Vrouwen en Ontwikkeling. Daar is ingezoomd op het probleem van de kindsoldaten en dan meer in het bijzonder op de plaats van de meisjes. We kennen allemaal het beeld van het jongetje met een wapen in de hand. De toestand van de meisjes is misschien nog schrijnender, want vaak worden ze als seksslavinnen ingezet.

Tijdens de conferentie zijn een aantal verdragen besproken. Misschien is het nuttig om met de federale minister van Buitenlands beleid eens te onderzoeken welke verdragen, resoluties en actieplatforms nog moeten worden geratificeerd en uitgevoerd. Ik denk dan onder meer aan het VN-actieplan ‘Een wereld voor kinderen’, het actieplatform van de bevolkingsconferentie van Kairo, het VN-actieprogramma voor lichte wapens, de resoluties 1209 en 1325 van de Veiligheidsraad van de VN. Een ratificatie lost het probleem niet op, maar het is in elk geval een begin.

Net voor het zomerreces heb ik een voorstel van resolutie ingediend dat door alle democratische partijen is ondertekend. Daarin vraag ik een onderzoek van de niet-registratie van geboorten in België en wereldwijd. Het probleem van de kindsoldaten heeft daarmee te maken, want de niet-geregistreerde kinderen zijn een gemakkelijke prooi van de krijgsheren. Daarom wil ik u vragen om in het verlengde van deze discussie ook dat voorstel van resolutie hier te bespreken.

De voorzitter : Minister Vogels heeft het woord.

Minister Mieke Vogels : Het is juist dat we in deze commissie een behandeling van dit soort onderwerpen niet gewoon zijn. Het is inderdaad belangrijk dat in het parlement de Vlaamse Vredesweek niet onopgemerkt voorbijgaat. Ik heb de ‘Mix’ niet gelezen, want dat is een magazine voor jongeren. Ik nader ondertussen de 50. Misschien moeten we onze federale collega eens interpellieren, als dat soort liedjes daar tenminste officieel worden aangeleerd. Als ik echter hoor hoe seksistisch de liedjes zijn die studenten op hun cantussen zingen, dan schrik ik ook wel eens. We moeten en kunnen daar tegen reageren. Hopelijk is het zingen van dat soort liedjes geen voorbode van seksueel misbruik van vrouwen.

Het probleem is, in vergelijking met wat in het buitenland gebeurt, in België erg beperkt. Deze problematiek is een van de meest shockerende voor-

Vogels

beelden van tot wat de Noord-Zuidkloof leidt. Aan de basis van dit probleem ligt vaak honger. In het leger krijgen ze tenminste een boterham en wat drank, en dat hebben ze thuis niet altijd. Ik ben nog niet lang minister van Ontwikkelingssamenwerking. Ondertussen heb ik al wel een aantal delegaties uit het Zuiden kunnen ontvangen, en hun verhalen zijn schokkend. Een elementair gebrek aan voedsel leidt tot het ontstaan van kindsoldaten, aids-epidemieën, enzovoorts.

Ik ben dus blij dat de Vlaamse Vredesweek het probleem aankaart. Ik hoop dat zo de Vlaamse bevolking een beetje een geweten wordt geschopt. We moeten beseffen dat we in een wereld leven waarin kinderrechten een wel erg relatief begrip vormen. De Vlaamse vredesweek is een pluralistisch samenwerkingsverband tussen Artsen voor Vrede, De Vuurbloem, het IJzerbedevaartcomité, Jeugd & Vrede, Pax Christi Vlaanderen, het Verbond VOS en Vrede VZW. De vredesweek wordt dit jaar voor de 13e keer georganiseerd. Dit jaar voert de Vlaamse vredesweek van 30 september tot 6 oktober actie tegen het gebruik van kindsoldaten.

Als minister van Ontwikkelingssamenwerking subsidieer ik de sensibiliseringscampagne van Pax Christi Vlaanderen. De campagne wil de bevolking sensibiliseren over de problematiek van kindsoldaten. Het probleem van de kindsoldaten wordt echter niet geïsoleerd bekeken. Oorlogen en conflicten voorkomen is nog altijd beter dan de gevolgen ervan te proberen genezen. In de campagne van Pax Christi wordt duidelijk de link gelegd naar de verantwoordelijkheid die het rijke noorden heeft, en worden oorzaken van oorlogen en conflicten in de kijker geplaatst, zoals de extreme armoede, schuldenlast, onevenwichtige wereldhandel en sociaal-economische ongelijkheid.

De campagne van Pax Christi richt zich met specifieke pakketten en informatiemateriaal zoals brochures en affiches zowel naar het onderwijs, vereni-

gingen, organisaties en vakbewegingen als naar de lokale besturen. Het doel is gedurende een week campagne te voeren en zoveel mogelijk potentieel geïnteresseerden te bereiken. Daarnaast worden theatervoorstellingen, tentoonstellingen en een studiedag 'Kinderen in oorlog. Gender en kindsoldaten' en interviews met getuigen uit het Zuiden georganiseerd. Er wordt door de Vlaamse overheid een budget van 41.550 euro vrijgemaakt. Naast deze inbreng van de Vlaamse overheid krijgt de campagne ook financiële steun van de provincie Vlaams Brabant, de provincie Antwerpen, Netwerk Vlaanderen, 11.11.11, de abdij Westmalle en de uitgeverij Averbode.

Ik hoop dat wij daarmee in het rijke noorden weer wat gesensibiliseerd worden voor de problemen uit het zuiden die tot onaanvaardbare uitwassen leiden, zoals het probleem van de kindsoldaten.

De heer Eloi Glorieux : Ik ben zeer verheugd dat u deze campagne mee ondersteunt en met subsidies mogelijk hebt gemaakt. Ik geloof zeker dat het ook uw bedoeling is om de aandacht voor dit probleem langer dan de geplande vredesweek gaande te houden en dat u ervan overtuigd bent dat de informatiecampagne een continu proces moet zijn.

Bij de vijf politieke eisen die de campagne naar voren schuift, is er één waarvan ik denk dat u er als minister van Ontwikkelingssamenwerking kunt aan tegemoetkomen, namelijk een brief sturen naar de Europese partners, de handelspartners en de landen waarmee wij ontwikkelingsprojecten uitvoeren. Daarin kan worden aangedrongen op de ondertekening van het aanvullend protocol bij het kinderrechtenverdrag. Dit protocol verbiedt het om minderjarigen, jonger dan 18 jaar in krijgsmachten of milities in te lijven. Dit is een bijdrage die nog kan worden geleverd.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.45 uur.*
